

Accountantsverslag

Gemeente Staphorst

Boekjaar 2022

Aan de Gemeenteraad van de
Gemeente Staphorst
Postbus 2
7950 AA STAPHORST

ONDERWERP:
Accountantsverslag 2022

KENMERK:
26 mei 2023

Geachte leden van de Gemeenteraad,

In overeenstemming met de opdracht tot de controle van de jaarrekening 2022 van gemeente Staphorst, zoals overeengekomen in onze opdrachtbevestiging d.d. 22 augustus 2022, bieden wij u hierbij het accountantsverslag aan.

Het accountantsverslag bevat bevindingen en conclusies die naar aanleiding van onze werkzaamheden naar voren zijn gekomen. De bevindingen in dit verslag zijn besproken met de portefeuillehouder financiën en een afvaardiging van de ambtelijke organisatie.

Wij zijn voornemens u bij de jaarrekening over boekjaar 2022 een goedkeurende controleverklaring verstrekken ten aanzien van getrouwheid en rechtmatigheid. De bevindingen in dit verslag doen dan ook geen afbreuk aan ons oordeel over de getrouwheid van de jaarrekening.

Wij danken de medewerkers voor de samenwerking bij het verrichten van onze controlewerkzaamheden en de totstandkoming van ons accountantsverslag.

Wij vertrouwen erop u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd en zijn graag bereid de inhoud van deze rapportage nader toe te lichten.

Hoogachtend,
Baker Tilly (Netherlands) N.V.

Inhoudsopgave

Bestuurlijke samenvatting

Opdracht, scope en uitkomsten

Belangrijkste bevindingen

Financiële positie

Bevindingen interne beheersing

Overige onderwerpen

Bijlagen

Bestuurlijke samenvatting

Bestuurlijke samenvatting

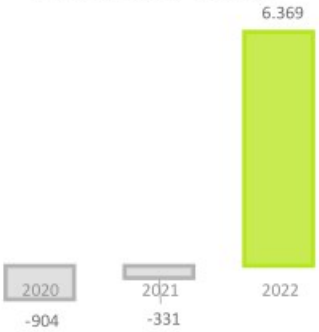
Financiële kengetallen en signaleringwaarden

Gerealiseerd saldo baten en lasten

6,37

MILJOEN EURO

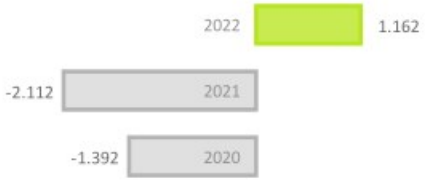
Mutatie reserves

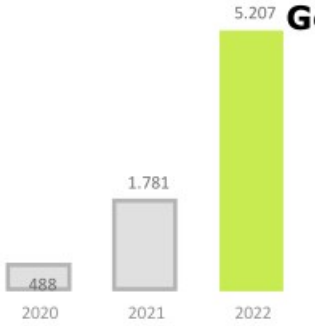
1,16

MILJOEN EURO

negatief is per saldo onttrokken

Gerealiseerd resultaat

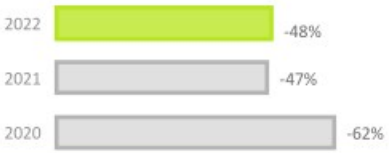
5,21

MILJOEN EURO

Schuldquote

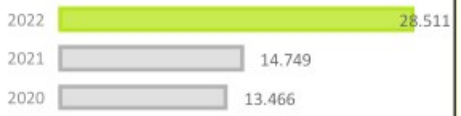
-48%

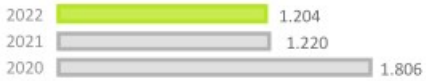
Solvabiliteit

Weerstandscapaciteit

Risico's totaal

Weerstandsratio

24

Bestuurlijke samenvatting

	Wij zijn voornemens bij de jaarrekening 2022 een goedkeurende verklaring te verstrekken voor zowel getrouwheid als rechtmatigheid. De ongecorrigeerde verschillen blijven onder de goedkeuringstoleranties.
	Het Besluit Begroting en Verantwoording is in alle opzichten nageleefd in 2022. Het jaarverslag is cf. NV COS 720 verenigbaar met de jaarrekening en voldoet aan de laatste actuele voorschriften.
	Uit onze controle met betrekking tot ons oordeel ten aanzien van de getrouwheid blijkt één ongecorrigeerde fout ad € 31.208. Dit betreft een vordering gepresenteerd onder de schulden en heeft daarmee geen resultaateffect.
	Wij hebben ten aanzien van de financiële rechtmatigheidscontrole één onzekerheid ad € 34.164 vanuit naleving EU aanbestedingsrichtlijnen. Voor de inkopen gerelateerd aan onvoorziene omstandigheden (waaronder de vluchtelingenstroom) vragen wij uw aandacht voor de rechtmatigheid in 2023. Voor 2022 zijn er geen onrechtmatigheden, omdat er sprake is van dwingende spoed/onvoorziene omstandigheden.
	Inzake de kosten jeugdwet en de Wmo nieuwe taken steunt de gemeente (deels) op productieverantwoordingen van zorgaanbieders die zijn voorzien van een controleverklaring. Op basis van de uitgevoerde werkzaamheden en de ontvangen controleverklaringen resteert inzake de kosten Jeugdwet en WMO een onzekerheid van € 226.098 voor de Jeugdwet en € 181.957 voor de WMO ZIN. Ook uit de werkzaamheden ten aanzien van de prestatielevering van de PGB lasten is een onzekerheid naar voren gekomen van € 164.281.
	Uit onze controle op de grondexploitaties hebben wij geen bijzonderheden geconstateerd. Er is in 2022 voor € 2.146.000 tussentijds winst genomen. De winst is in overeenstemming met de BBV voorschriften verantwoord.

Bestuurlijke samenvatting

	De begrotingsoverschrijdingen (programma 2 verkeer en vervoer en programma 3 economie en ondernemen) worden niet in ons rechtmatigheidsoordeel meegewogen. Er zijn namelijk voor deze lasten ook aanvullende baten verkregen en verantwoord.
	Het boekjaar 2022 sluit met een financieel resultaat van € 5,2 miljoen (voordelig). De totale vermogenspositie bedraagt € 55 miljoen (2021: € 49 miljoen) met een solvabiliteitsratio van 83% (2021: 85%). De vermogenspositie is dan ook goed te noemen.
	1 januari 2023 is het boekjaar gestart waarop de gemeente voor het eerst dient te rapporteren in het kader van de Rechtmatigheidsverantwoording. Wij constateren dat de gemeente voldoende voorbereidingen heeft getroffen. Het komende jaar dient kaderstelling, zoals de tolerantiegrens, nog door de raad te worden vastgesteld.
	Wij hebben vastgesteld dat de bezoldigingen over 2022 in overeenstemming zijn met de Wet normering topinkomens (WNT) en dat de jaarrekening 2022 van de gemeente Staphorst voldoet aan de publicatieverplichtingen van de WNT.
	Wij hebben geen ongecorrigeerde controleverschillen (fouten en/of onzekerheden) in de verantwoorde informatie in de SiSa-bijlage geconstateerd.

1. Opdracht, scope en uitkomsten

1. Opdracht, scope en uitkomsten

Uitkomsten
Bij de jaarrekening 2022 van de gemeente Staphorst verstrekken wij een goedkeurende controleverklaring voor zowel getrouwheid als rechtmatigheid. Uit onze controle blijkt één ongecorrigeerde getrouwheidsfout ad € 31.208 (vordering gepresenteerd als schuld; geen resultaateffect).
Daarnaast zijn er onzekerheden naar voren gekomen die betrekking hebben op de decentralisaties in het sociaal domein van in totaal € 572.336.

Tot slot is er een rechtmatigheidsonzekerheid geconstateerd van in totaal € 34.164 als gevolg van het niet naleven van de richtlijnen met betrekking tot Europees aanbesteden. De reeds genoemde getrouwheidsfout ad € 31.208 weegt ook mee als rechtmatigheidsfout.

Voor een totaaloverzicht van ongecorrigeerde verschillen verwijzen we naar bijlage B.

Reikwijdte van de controle
De jaarstukken van uw gemeente bestaan uit:
- Het jaarverslag (programmaverantwoording + paragrafen);
- De jaarrekening;
- Bijlagen.

Met de opdrachtbevestiging van d.d. 22 augustus 2022 heeft u ons opdracht gegeven tot het controleren van de jaarrekening 2022. Dit betreft het hoofdstuk Jaarrekening en Bijlage 1 SiSa verantwoordingsinformatie en Bijlage 2 Taakveldenoverzicht in de jaarstukken 2022. De reikwijdte van onze controle staat omschreven in deze opdrachtbevestiging. Er is gedurende het verloop van de controle geen sprake geweest van een beperking in de reikwijdte van onze controle.

Kernpunten en significante risico's in de controle
Wij hebben voldoende en geschikte controle-informatie verkregen, onder andere met betrekking tot de volgende kernpunten van de controle:

- Schattingen en toelichtingen in de jaarrekening;
- Waardering van de grondexploitaties;
- Nauwkeurigheid van de voorzieningen;
- Rechtmatigheid van de Europese aanbestedingen;
- WNT-verantwoording;
- Onrechtmatige en/of onnauwkeurige betalingen inkopen.

Voor de frauderisico's wordt verwezen naar de volgende pagina.

Overzicht toleranties
De materialiteit bij de uitvoering van onze controle is € 536.600. Deze materialiteit sluit aan op het door de gemeenteraad vastgestelde controleprotocol. De rapporteringstolerantie zoals deze door de raad is vastgesteld en opgenomen in het controleprotocol bedraagt € 60.000. Overkoepelend is de materialiteit licht gestegen in vergelijking met voorgaand jaar. Dit hangt samen met zowel een stijging in de lasten als een stijging in toevoegingen reserves door onder meer grondexploitaties.

	Grondslag	2022	2021
Goedkeuringstolerantie fouten	1% lasten inclusief toevoegingen reserves	€ 536.600	€ 434.453
Goedkeuringstolerantie onzekerheden	3% lasten inclusief toevoegingen reserves	€ 1.609.800	€ 1.303.359
Rapporteringstolerantie	5% van de goedkeuringstolerantie	€ 26.830	€ 21.723

1. Opdracht, scope en uitkomsten

Fraude risico's en continuïteit vanaf 2022 in de controleverklaring
Onze controleverklaring over boekjaar 2022 bevat voor het eerst een verplichte paragraaf over onze werkzaamheden met betrekking tot fraude en een met betrekking tot continuïteit. Dit op basis van de gewijzigde beroepsregels voor accountants (NV-COS 700).
De mate van detail en de omvang van de rapportage over fraude en continuïteit in de controleverklaring hangen onder meer af van de onderkende risico's, de omvang en aard van de organisatie alsmede de bevindingen naar aanleiding van de werkzaamheden.

Fraude risico's
Het risico dat het management maatregelen van interne beheersing doorbreekt
Het college dan wel het management bevindt zich in een positie om fraude te plegen, omdat het in staat is de administratieve vastleggingen te manipuleren en frauduleuze financiële overzichten op te stellen door interne beheersingsmaatregelen te doorbreken, die anderszins effectief lijken te werken. Een motief van het college of management zou hierbij kunnen zijn om op die wijze een betere financiële situatie of prestatie te presenteren. Onze beroepsregels schrijven voor dat de accountant dit risico in zijn controle onderkent.

Om dit frauderisico te ondervangen hebben wij de volgende werkzaamheden verricht:

- Wij hebben journaalposten geselecteerd op basis van risicocriteria en hierop specifieke controlewerkzaamheden verricht, waarbij wij tevens aandacht hebben besteed aan significante transacties buiten de normale bedrijfsuitoefening om. Verder hebben wij op basis van risicocriteria geselecteerde journaalposten geanalyseerd en beoordeeld en hierop specifieke controlewerkzaamheden verricht om de nauwkeurigheid van de geselecteerde journaalposten te controleren;
- Analyse van aanpassingen in de jaarrekening, die tijdens het opstellen van de jaarrekening zijn gemaakt;
- Doornemen van notulen van vergaderingen van college en de raad;
- Beoordelen van belangrijke schattingen en de schattingsprocessen van het college of management zoals de waardering van de grondexploitaties, vaste activa en vorderingen en het toereikend zijn van voorzieningen. Hierbij hebben we in het bijzonder aandacht gehad voor het inherente risico van vooringenomenheid van het college bij deze posten. Wij hebben onder meer de volgende werkzaamheden verricht:
  - Met betrekking tot de grondexploitaties hebben wij de plausibiliteit van de uitgangspunten op projectniveau gecontroleerd aan de hand van de parameters alsook de vergelijking tussen begroot en werkelijk (kwaliteit prognoses). Daarnaast hebben we de toereikendheid van de verliesvoorzieningen en de nauwkeurigheid en volledigheid van de tussentijdse winstneming gecontroleerd;
  - Met betrekking tot de activa hebben wij vastgesteld of er sprake is van duurzame waardeverminderingen;
  - Met betrekking tot vorderingen hebben wij de inschatting van het college van de inbaarheid van de vordering gecontroleerd;
  - Met betrekking tot de voorzieningen hebben we vastgesteld dat de uitgangspunten plausibel zijn.

Het risico dat handmatige betalingen uitgevoerd worden aan niet-rechthebbenden
Het risico ziet toe op handmatige betalingen waarbij betalingen niet via de reguliere crediteurenadministratie en de daaruit voortvloeiende betaallijsten gedaan worden, maar waarbij handmatig bankrekeningnummers worden ingevuld. Hierdoor bestaat de gelegenheid om via handmatige betalingen bewust betalingen aan onjuiste bankrekeningnummers te doen om zo gelden aan de organisatie te onttrekken.

Met betrekking tot het uitvoeren van handmatige betalingen hebben wij gegevensgerichte deelwaarnemingen op de handmatige betalingen uitgevoerd. Hierbij hebben wij vastgesteld dat het juiste bedrag volgens de factuur betaald is aan het juiste bankrekeningnummer.

Overall constateren wij dat fraude en fraudepreventie een onderdeel is waar de gemeente actief mee bezig is. Het college heeft een integriteitsbeleid en een klokkenluidersregeling geïmplementeerd en beschikt over een interne fraude en M&O risicoanalyse waarin risico's worden geïdentificeerd en relevante interne controlemaatregelen gedefinieerd om deze frauderisico's te mitigeren. De gemeente gaat hier ook op in de paragraaf bedrijfsvoering.

1. Opdracht, scope en uitkomsten

Continuïteit
Als onderdeel van de vereisten voor de nieuwe controleverklaring hebben wij ook de continuiteitsveronderstelling getoetst. Voor gemeenten geldt dat vanwege de onbegrensde leencapaciteit bij de BNG (en daardoor altijd aanwezige liquiditeit) per definitie geen onzekerheid kan bestaan over de continuiteitsveronderstelling. Naast feitelijke discontinuïteit is ook de mate waarin de gemeente zelfstandig en autonoom (financieel) beleid kan voeren een belangrijke veronderstelling. Wij hebben vastgesteld dat de gemeente Staphorst een sluitende meerjarenbegroting heeft. Vanuit de provincie Overijssel valt de gemeente onder regulier (repressief) toezicht. Daarnaast geven de financiële kengetallen inclusief het weerstandsrisico geen reden tot twijfel of de gemeente haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten.

2. Belangrijkste bevindingen

2.1 Grondexploitaties

Algemeen
Voor de jaarrekening 2021 was de oorlog in de Oekraïne een zogenoemde ‘gebeurtenis na balansdatum’. In de jaarrekening over boekjaar 2022 moet voor het eerst rekening gehouden worden met de effecten hiervan. Zowel de directe als indirecte gevolgen (stijgende energieprijzen en inflatie) kunnen grote gevolgen hebben.

De waardering van de grondexploitaties is gebaseerd op diverse schattingen en aannames. De schattingsonzekerheid is door alle externe ontwikkelingen in 2022 fors toegenomen en vormt daarom een significant risico in onze controleaanpak. De complexiteit in de projectontwikkeling omvat de volgende risico’s:
- De vraag naar (betaalbare) woningen is fors hoger dan het aanbod;
- Stijgende energie- en grondstofprijzen;
- Krapte op de arbeidsmarkt;
- Stikstofproblematiek;
- Verduurzamingsopgave;
- Stijgende rente;
- Macro-economische factoren zijn minder stabiel.

De hogere onzekerheid en volatiliteit in de gehanteerde aannames kan doorwerken in het verwachte eindresultaat en de waardering van uw grondexploitaties. Deze hogere mate van onzekerheid maakt het belangrijker om een adequate toelichting op te nemen in de jaarrekening.

Wij hebben het proces rondom de totstandkoming van de waardering in opzet en bestaan getoetst en aanvullend gegevensgerichte werkzaamheden uitgevoerd. Wij achten de waardering en de toelichting op de schattingsonzekerheden aanvaardbaar en vinden de veronderstellingen redelijk.

Waardering inclusief specifieke projectrisico’s
In 2022 is de grondexploitatie van Rouveen-Zuid vastgesteld. De verkoop van kavels is begin 2023 gestart. Wij hebben de afgrenzing van de verkoopopbrengsten van kavels gecontroleerd. Hierbij hebben wij geen bijzonderheden geconstateerd.

Verliesvoorziening
Er is geen sprake van een verliesvoorziening op grondexploitatie projecten. Naar aanleiding van onze controle blijkt een voorziening niet noodzakelijk.

Tussentijdse winstneming
In 2022 zijn er tussentijdse winsten genomen in drie projecten. De totale winstneming in 2022 bedraagt € 2,1 miljoen. De winst is genomen in overeenstemming met de BBV voorschriften. Wij hebben hier geen bevindingen geconstateerd.

Specifieke projectrisico’s
De grondexploitatie in de gemeente Staphorst kent een beperkte omvang in relatie tot het balanstotaal. Projecten zijn overzichtelijk en het management is in control als het gaat om de actuele ontwikkelingen in de complexen. Doordat de looptijd van de complexen kort is, zijn de nog te maken kosten voor bouw- en woonrijp maken goed in te schatten. Kostenstijgingen zijn daarom met 2% inflatie begroot. Als gevolg hiervan zijn er ook geen specifieke projectrisico’s onderkend die van materiele invloed kunnen zijn op het beeld van de jaarrekening.

2.1 Grondexploitaties

Grondexploitatie
Om te schatten wat de waarde van een complex is, is een aantal risico's c.q. schattingen van belang. De schattingsfactoren in de waardering van de grondexploitaties zijn in essentie terug te brengen tot vijf P's:

- Planning: is de tijdsplanning van de projecten afgestemd op de (on)mogelijkheden in de markt?
- Programmering: Is er een kritische analyse van de 'mix' van woningen (huur, koop, vrije kavel appartementen, etc.) in de projecten in relatie tot de huidige marktvraag in de gemeente?
- Prijs: Is afgewogen en adequaat onderbouwd welke prijzen kunnen worden gevraagd?
- Parameters. Welke ontwikkeling van rente, kostenstijgingen en opbrengstenstijgingen verwacht de gemeente in de komende jaren?
- Plankosten: Wat zijn de kosten die gemeente moet maken om een complex te kunnen ontwikkelen?

Het college heeft op grond van de keuzes van de raad de grondexploitatie geactualiseerd en de calculaties opnieuw berekend. Het college heeft beoordeeld of het onderhanden werk in de jaarrekening op een juiste wijze is gewaardeerd en of er mogelijk een verliesvoorziening moet worden getroffen of er tussentijds winst moet worden genomen.

Planning
De planning staat bij veel gemeenten onder druk door onder meer de stikstofproblematiek. Door een uitspraak van de hoge rechter is de stikstof vrijstelling voor woningen komen te vervallen. In de planning van de grondexploitaties van gemeente Staphorst heeft dat echter niet geleid tot een vertraging of aanpassing in de planning. Wij hebben geen opmerkingen ten aanzien van de planning van de gemeente Staphorst die hier nadere toelichting vereisen.

Programmering
De programmering van de grondexploitaties wordt actief gemonitord door de gemeente Staphorst. De ingerekende programmering ligt in lijn met vorig jaar en is onder andere gebaseerd op interne en externe onderzoeken. Voor de komende jaren verwacht de gemeente nog voldoende kavels te kunnen aanbieden in zowel bedrijventerreinen als woningbouw. Daarbij is er sprake van grote belangstelling voor de beschikbare kavels van bijvoorbeeld Rouveen-Zuid fase 1.

Verkoopprijzen
De verkoopprijzen voor zowel woningen als bedrijven zijn niet significant gewijzigd. Gedurende 2022 hebben voor zowel woningen als bedrijven verkopen plaatsgevonden waarbij de ingerekende prijs is gerealiseerd. De belangstelling voor kavels in de gemeente Staphorst is groot. We onderschrijven deze conclusie op basis van onze werkzaamheden.

Parameters
De gehanteerde parameters zijn nader toegelicht op de volgende pagina.

Plankosten
De plankosten zijn ultimo 2022 opnieuw bepaald op basis van berekeningen van een externe planeconoom. Door diverse factoren zijn de prijzen de afgelopen periode fors gestegen, dit is meegenomen in de actualisatie van de grondexploitaties. Zie verder de parameters.

2.1 Grondexploitaties

De parameters voor de grondexploitaties
De waardering van uw grondexploitaties is voor een groot deel afhankelijk van de gemaakte schattingen. Om inzicht te krijgen in de financiële risico's stelt de gemeente exploitatieoverzichten op waarin schattingen zijn opgenomen. Aan deze schattingen liggen diverse parameters en uitgangspunten ten grondslag. Wij hebben de door gemeente Staphorst gehanteerde uitgangspunten en parameters getoetst.

Kostenstijging
De gehanteerde parameter voor de kostenstijging ligt lager dan de landelijke prijsindexcijfers. Door Staphorst wordt een stijging van 2% gehanteerd. De landelijke trend is een stijging van 4 tot 8%. De schatting van gemeente Staphorst valt hierdoor in de categorie optimistisch. Hierbij merken we op dat de nog te maken kosten beperkt zijn. Bovendien gaan deze kosten op redelijk korte termijn gemaakt worden, zodat er geen sprake is van schattingen over langere termijn.

Opbrengstenstijging
De lopende grondexploitaties hebben nog een beperkte looptijd. Projecten zijn in de afrondende fase en de verkopen zijn grotendeels gerealiseerd. De gemeente Staphorst heeft vanwege de nog beperkte looptijd geen rekening gehouden met opbrengstenstijgingen in de komende jaren.

Schattingsonzekerheden grondexploitaties
De huidige situatie en de onzekerheid over de toekomstige ontwikkelingen betekent een grote schattingsonzekerheid op de verwachte realisatie van uw complexen. Bij een hoge mate van schattingsonzekerheid is het passend om in de jaarrekening hierover een nadere toelichting op te nemen. Belangrijke elementen hierbij zijn:
- Het toelichten van de gehanteerde veronderstellingen;
- Een toelichting (impact / scenario's) over de schattingsonzekerheid.

Wij hebben vastgesteld dat de toelichting in de jaarrekening op pagina 64 in voldoende mate deze onzekerheden weergeeft.

Parameters	MPG 2022	MPG 2021	Schatting 2022	Schatting 2021
Rente	0%	0%	🟢	🟢
Disconteringsvoet	2,0%	2,0%	🟢	🟢
Kostenstijging	2,0%	2,0%	🟡	🟢
Opbrengstenstijging	0%	0%	🔵	🔵

Legenda status:
🟢 = evenwichtig
🟡 = optimistisch
🔵 = voorzichtig
🔴 = controleverschil

2.2 Sociaal domein

Algemeen
De gemeente Staphorst voert diverse regelingen uit in het sociaal domein waarbij een aantal taken is ondergebracht bij derde partijen. Hieronder hebben wij een overzicht opgenomen van de belangrijkste onderdelen en door wie deze werkzaamheden uitgevoerd worden:

Onderdeel	Uitvoerder	Wijze van uitbesteding	Bepaling last boekjaar
Uitkeringen (Participatiewet)	Zelfstandig	n.v.t.	Werkelijke lasten
Werkdeel (WSW)	Reestmond	Delegatie	Vaste bijdrage op basis van de begroting
Jeugdwet	Zelfstandig	n.v.t.	Afrekening op basis van werkelijke lasten
Wmo	Zelfstandig	n.v.t.	Afrekening op basis van werkelijke lasten
PGB's	Sociale verzekeringsbank	Mandatering	Afrekening op basis van werkelijke lasten

In de jaarrekening zijn diverse posten en geldstromen inzake het sociale domein verantwoord in Programma 6 – Sociaal Domein.

Jeugd en Wmo ZIN
De toekenning van voorzieningen in het kader van Wmo en Jeugd ZIN vindt plaats vanuit de gemeente. Voor de uitvoering van de zorg heeft de gemeente zorginstellingen gecontracteerd. Voor beide financiële stromen maakt de gemeente voor de prestatielevering nog steeds gebruik van productieverantwoordingen van zorgleveranciers. Bij deze productieverantwoordingen is door de accountant van de zorgleverancier een controleverklaring verstrekt volgens het landelijk controleprotocol.

De gemeente Staphorst heeft informatie in de productieverantwoordingen aangesloten met de eigen administratie. Hierbij zijn er geen bijzonderheden geconstateerd.
Van een aantal zorgleveranciers is geen controleverklaring ontvangen. Ook zijn er voor deze lasten geen aanvullende werkzaamheden verricht waarmee kan worden onderbouwd dat voor de gefactureerde zorg ook daadwerkelijk prestaties zijn verricht. Dit betreft hoofdzakelijk kleine zorgleveranciers, waarvoor deze controleverklaring ook niet verplicht is (zorg geleverd onder de grens van € 125.000 benoemd in het landelijk controleprotocol).
Hierdoor is sprake van een onzekerheid ten aanzien van prestatielevering, zowel omtrent de getrouwheid als rechtmatigheid van deze lasten. Het bedrag van deze resterende onzekerheid voor Jeugd bedraagt € 181.957 (2021: € 158.125) en voor Wmo bedraagt € 226.098. (2021: € 144.200).

Om minder afhankelijk te zijn van de productieverantwoordingen adviseren wij de gemeente om in lijn met de SDO notitie "Controle interne beheersing Jeugd en Wmo voor gemeenten en accountants" maatregelen in te regelen en interne controles uit te voeren. De gemeente Staphorst onderzoekt in welke vorm deze controles mogelijk kunnen worden uitgevoerd.

2.2 Sociaal domein

Uitkeringen

Tijdelijke overbruggingsregeling zelfstandig ondernemers
Belangrijke voorwaarde in de uitvoering van de Tozo is het hebben van beleid aangaande Misbruik en Oneigenlijk gebruik (M&O-beleid). Om te waarborgen dat er geen misbruik wordt gemaakt van de faciliteiten heeft gemeente Staphorst, overeenkomstig aan de gestelde eisen, dit specifieke M&O-beleid geformuleerd voor de Tozo. Wij hebben de opzet, bestaan en werking van dit beleid gecontroleerd. Met dit beleid, dat onder meer bestaat uit een controleplan wordt, naast controles op het aanvraagproces, achteraf vastgesteld dat er geen misbruik is gemaakt. Het belangrijkste onderdeel van dit controleplan is welke signalen van het Inlichtingenbureau worden onderzocht, in welke diepgang deze signalen worden onderzocht en binnen welke periode deze signalen worden onderzocht. Waar geconstateerd wordt dat de aanvrager geen of een lager recht op vergoeding had volgen terugvorderingen.

In 2022 is het aantal signalen van het inlichtingenbureau dusdanig laag geweest dat er geen verdere werkzaamheden zijn verricht.

Inburgering
Van gemeenten wordt verwacht dat zij in aanvulling op het bestaande M&O-beleid specifiek aandacht aan de Wet Inburgering 2021 besteden.
Wij hebben de opzet, bestaan en werking van het M&O beleid op dit aspect gecontroleerd. Hierbij hebben wij geen bijzonderheden geconstateerd. Er zijn bij de gemeente Staphorst geen signalen van misbruik of oneigenlijk gebruik ten aanzien van de Wet Inburgering 2021 bekend.

Energietoeslag
In 2022 is de nieuwe regeling Energietoeslag ingevoerd. Met deze regeling is geld beschikbaar gesteld als tegemoetkoming voor de hoge energielasten. Vanuit het Rijk heeft de gemeente een extra bijdrage ontvangen voor de Energietoeslag als onderdeel van de algemene uitkering, dit bedrag is als bate in de jaarrekening verwerkt. De lasten zijn niet materieel voor het beeld van de jaarrekening.

Pgb's

De belangrijkste onzekerheid betreft de onzekerheid die wordt doorberekend vanuit de Sociale Verzekeringsbank (hierna: SVB).
De SVB heeft zelf over 2022 geen goedkeurende verklaring bij de verantwoording PGB-stromen Jeugdwet en WMO ontvangen. Hierdoor is vanuit de SVB geen 100% zekerheid over de nauwkeurigheid en rechtmatigheid van de persoonsgebonden budgetten. De impact van de geconstateerde fouten/onzekerheden vanuit de SVB bedragen op basis van de zogenaamde projectiebrief voor gemeente Staphorst € 164.281.

Daarnaast blijft het de verantwoordelijkheid van de gemeente zelf om de prestatielevering ten aanzien van de PGB-bestedingen vast te stellen. De gemeente Staphorst heeft geen aanvullend onderzoek uitgevoerd of de kosten voor Pgb's nauwkeurig en rechtmatig verantwoord zijn. Wij hebben derhalve niet vast kunnen stellen of de kosten met betrekking tot PGB-bestedingen getrouw en rechtmatig verantwoord zijn in de jaarrekening 2022. Deze kosten zijn daarom als onzeker meegewogen in ons oordeel.

2.3 Overige bevindingen

Voorzieningen
In de jaarrekening is vanaf het boekjaar 2021 een voorziening onderhoud gemeentelijke gebouwen opgenomen. De voorziening volgt uit de door de raad in 2020 vastgestelde nota gebouwenbeheerplan. Daarbij is ook door de raad ingestemd met het omzetten van de reserve gebouwenbeheer naar een voorziening. We hebben vastgesteld dat met de geplande jaarlijkse dotatie aan de voorziening ad € 260.000 er een negatieve stand zal ontstaan in 2023. Dit is volgens BBV niet toegestaan waardoor de dotatie is verhoogd in 2022 en 2023 tot een bedrag ad € 410.000.

In de praktijk komt het niet vaak voor dat een voorziening op dergelijk korte termijn een negatieve stand laat zien. Dit komt met name door de timing van het implementeren van de voorziening: moment beheerplan, stand reserve, covid-19 enz. Het doel van de voorziening is om kosten te egaliseren. Zodra dit in de praktijk sterk fluctueert is er geen verplichting om een voorziening in stand te houden en kan een reserve worden gehandhaafd. Op grond van BBV is dit enkel verplicht bij structurele egalisatie. Het is aan te bevelen te onderzoeken welke methodiek voor gemeente Staphorst voor de toekomst passend is.

.

2.4 Rechtmatigheid

Europese aanbestedingsrichtlijnen

Er is één onzekerheid in rechtmatigheid EU aanbestedingen ad € 34.164 geïdentificeerd
In het kader van de rechtmatigheid van de jaarrekening 2022 is een controle uitgevoerd op de naleving van de (Europese) aanbestedingsrichtlijnen. Uit onze controle op de rechtmatigheid van de inkopen blijkt een bedrag van € 34.164 inzake inhuur derden dat vanuit interne controle als onzeker is aangemerkt. Wij zijn het eens met deze conclusie.

Inkopen vluchtelingenstroom voor 2023 een aandachtspunt
In 2022 zijn gemeenten geconfronteerd met een stijging in toestroom van vluchtelingen vanuit met name Oekraïne. In de jaarrekening van gemeente Staphorst is een separate paragraaf 8 – Vluchtelingenstroom opgenomen die ingaat op het beleid en de inkopen gerelateerd aan de opvang en huisvesting van vluchtelingen.

In de interne controle is nader onderzoek verricht op de rechtmatigheid van deze inkopen. Gemeenten zijn onverwacht geconfronteerd met deze inkopen, maar inmiddels is duidelijk dat de situatie niet van korte duur zal zijn. De gemeente heeft een extern adviesbureau inkopen ingeschakeld om een aantal toekomstscenario's uit te werken. Voor een aantal inkopen wordt op grond van het extern advies een Europees aanbestedingstraject opgestart.

Voor onze controle hebben we een externe aanbestedingsjurist ingeschakeld om een conclusie te vormen over twee specifieke inkopen met een totaal bedrag voor 2022 ad € 248.000. De conclusie is dat voor het jaar 2022 gemeente Staphorst gebruik kan maken van de uitzondering onvoorziene omstandigheden/dwingende spoed voor deze inkopen. Hiermee zijn de **inkopen rechtmatig voor 2022.** De aanbestedingsjurist heeft ook geconcludeerd dat voor 2023 deze uitzondering niet meer kan worden toegepast. Wij bevelen de gemeente aan om de gevolgen voor deze (en mogelijk nieuwe) inkopen te onderzoeken. De onrechtmatigheden kunnen een impact hebben op de goedkeurende rechtmatigheidsverantwoording van het college in 2023. Zoals hiervoor beschreven zijn diverse acties ter opvolging reeds onderhanden.

Tot slot blijkt uit gesprekken met de ambtelijke organisatie blijkt dat de interne beheersing op dergelijke bijzondere aanbestedingsdossiers kan worden aangescherpt. Hoe meer er aan de voorkant wordt gedocumenteerd over ramingen van duur, contractwaarde, aanwezigheid van spoed, onzekere omstandigheden en betrokkenheid inkoper/adviesbureau hoe kleiner de kans op onrechtmatigheden. Een dergelijke onderbouwing kan samen met een raamovereenkomst van bijvoorbeeld 1 jaar voldoende onderbouwing bieden voor de rechtmatigheid. Het is aan te bevelen om alleen indien nodig een onbepaalde duur in een overeenkomst op te nemen.

2.4 Rechtmatigheid

Begrotingsrechtmatigheid
Naast de controle op de rechtmatige totstandkoming van de baten, lasten en balansmutaties in de jaarrekening 2022, hebben wij de begrotingsrechtmatigheid gecontroleerd.

Het systeem van budgetbeheer en -bewaking moet waarborgen dat de baten en lasten binnen de begroting blijven en dat belangrijke wijzigingen of dreigende overschrijdingen tijdig worden gemeld aan de gemeenteraad, zodat deze tijdig (binnen het begrotingsjaar) een besluit kan nemen. Een systeem met onvoldoende waarborgen voor tijdige melding aan de gemeenteraad van budgetoverschrijdingen heeft het risico in zich dat inbreuk wordt gemaakt op het budgetrecht van de raad. Het begrotingscriterium is verder verfijnd en uitgewerkt in de Kadernota 2018 en addendum Kadernota rechtmatigheid 2021 en 2022 van de Commissie BBV.

In de toelichting op de staat van baten en lasten is door het college een analyse van de overschrijdingen opgenomen. De overschrijdingen zijn toereikend toegelicht en passen binnen het bestaande beleid of worden gecompenseerd door hogere baten binnen het programma. Het college stelt uw gemeenteraad voor genoemde overschrijdingen te autoriseren in het kader van de vaststelling van de jaarrekening 2022. Vooruitlopend hierop zijn wij hiervan reeds uitgegaan bij het vormen van ons oordeel over de (begrotings)rechtmatigheid.

Wij constateren de volgende overschrijdingen op lastenniveau ten opzichte van de gewijzigde begroting.

Kredieten
Wij zijn nagegaan of de investeringen tot stand zijn gekomen binnen de grenzen van de door de gemeenteraad geautoriseerde kredieten. Wij constateren dat er geen overschrijdingen op investeringsniveau aanwezig zijn ten opzichte van de gevoteerde kredieten boven onze rapporteringstolerantie van € 26.830.

Programma	Lasten werkelijk	Overschrijdingen t.o.v. begroting (na wijziging)	Telt overschrijding mee voor het oordeel?	Toelichting
Programma 2 Verkeer en Vervoer	€ 3.453.147	€ 319.455	Nee	De overschrijding op programma 2 wordt voornamelijk veroorzaakt door de kosten van het wegenbeheersplan. In 2021 was er sprake van een onderschrijding van € 695.000 en in 2022 is er een overschrijding van € 512.000. In de jaarrekening 2021 is de raad op de hoogte gebracht van het uitstel van werkzaamheden. Daarnaast heeft de raad op 15 februari 2022 ingestemd met het wegenbeleidsplan waarbij dekking vanuit de reserve wegenbeheer plaatsvindt. De overschrijding past hiermee binnen het door de raad geaccordeerde beleid.
Programma 3 Economie en ondernemen	€ 4.363.416	€ 1.186.059	Nee	De overschrijding op programma 3 wordt voornamelijk veroorzaakt door de grondexploitaties Bullingerslag en De Esch faciliterend. Omdat er sprake is van compensatie via direct te relateren inkomsten is er geen sprake van onrechtmatigheid.

Tabel: begrotingsoverschrijdingen

2.5 Jaarverslag

Jaarverslag
In het jaarverslag worden de beleidsuitgangspunten en beleidsevaluaties zichtbaar. De paragrafen maken deel uit van het jaarverslag en vallen dus niet onder de controle van de jaarrekening. Primair object van de accountantscontrole (op grond van Artikel 213 van de Gemeentewet) is de jaarrekening, waaronder het overzicht van baten en lasten met toelichting en de balans met toelichting, zoals in de jaarstukken 2022 is opgenomen.

Voor de accountantscontrole onderzoeken wij het jaarverslag om vast te stellen of het jaarverslag verenigbaar is met de jaarrekening en geen materiële afwijkingen bevat en of het jaarverslag alle informatie bevat die op grond van de Gemeentewet en de Nederlandse Standaard 720 is vereist. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Wij hebben geen strijdigheden geconstateerd tussen de in het jaarverslag opgenomen informatie en het beeld van de jaarrekening en geen materiele afwijkingen gesignaleerd.

Verbonden partijen
Tijdens onze controle besteden wij specifieke aandacht aan de transacties met verbonden partijen van gemeente Staphorst. In het kader van onze controle hebben wij vastgesteld dat:
- De (significante transacties met) verbonden partijen toereikend zijn toegelicht in de jaarrekening en paragraaf verbonden partijen;
- Geen sprake is van indicaties voor ongeautoriseerde significante transacties met verbonden partijen, welke indicaties geven voor fraude;
- Geen sprake is van indicaties dat de van toepassing zijnde wet- en regelgeving niet is nageleefd.

Hieronder zijn onze conclusies en aanbevelingen inzake het jaarverslag opgenomen:

Element jaarverslag	Onze waarneming
Vereisten BBV	Uw jaarverslag bevat de vereiste informatie op basis van artikel 24 lid 2, artikel 25 en 26 BBV.
Verenigbaar	Uw jaarverslag is verenigbaar met de jaarrekening.
Overeenstemming	Wij hebben vastgesteld dat de informatie in het jaarverslag overeenstemmen met de resultaten van de door ons uitgevoerde controlewerkzaamheden.
Paragrafen	Alle verplichte paragrafen zijn opgenomen en zijn kwalitatief van voldoende niveau.
Informatiewaarde	De toelichtingen zijn goed leesbaar en geven een adequate analyse tussen het uitgevoerde beleid en de financiële gevolgen.
Incidentele baten en lasten	De toelichting op de incidentele baten en lasten voldoet aan de voorschriften van het BBV.
Fraude	In het jaarverslag is ook een hoofdstuk opgenomen over frauderisico's en eigen frauderisicoanalyse van de gemeente.

2.6 SiSa-bijlage en WNT

SiSa-bijlage
Wij hebben de in de SiSa-bijlage van de jaarrekening genoemde specifieke uitkeringen gecontroleerd met inachtneming van de Nota verwachtingen accountantscontrole 2022. De hierbij geconstateerde fouten en onzekerheden dienen op grond van het Bado in het verslag van bevindingen te worden opgenomen indien de navolgende rapporteringstolerantie per specifieke uitkering wordt overschreden:

- € 12.500 indien de omvangbasis kleiner dan of gelijk aan € 125.000 is;
- 10% indien de omvangbasis groter dan € 125.000 en kleiner dan of gelijk aan € 1.000.000 is;
- € 125.000 indien de omvangbasis groter dan € 1.000.000 is.

Op grond van ons onderzoek hebben wij bij de specifieke uitkeringen geen fouten en/of onzekerheden geconstateerd die de voor SiSa geldende rapporteringstolerantie overschrijden.

De SiSa-bijlage dient door uw gemeente samen met een aantal andere verplicht voorgeschreven verantwoordingsstukken voor 15 juli aanstaande elektronisch bij het CBS te worden aangeleverd. Door middel van een voorgeschreven tabel dienen wij te rapporteren over onze bevindingen ten aanzien van de in de jaarrekening opgenomen SiSa-bijlage.

In bijlage A bij dit rapport zijn deze bevindingen in de voorgeschreven tabel opgenomen. U kunt deze tabel hanteren ten behoeve van verzending naar het CBS.

WNT verantwoording is juist weergegeven
Als onderdeel van onze controle hebben wij de naleving van de Wet normering topinkomens (WNT) gecontroleerd. Op basis van deze wet zijn de bezoldiging van topfunctionarissen in de publieke en semipublieke sector en de uitkeringen wegens beëindiging dienstverband aan topfunctionarissen wettelijk gemaximeerd. Voor gemeenten geldt dat de gemeentesecretaris en de griffier als topfunctionaris worden aangemerkt. Beide topfunctionarissen zijn in loondienst en er hebben zich gedurende 2022 geen wijzigingen voorgedaan.

Voor topfunctionarissen geldt naast de maximering van de bezoldiging en eventuele uitkering wegens beëindiging van het dienstverband een publicatieverplichting in de jaarrekening. Deze publicatieverplichtingen geldt eveneens voor bezoldiging van niet-topfunctionarissen met een dienstbetrekking, indien hun bezoldiging het algemene bezoldigingsmaximum (naar rato van de omvang van het dienstverband) overschrijdt.

Wij hebben vastgesteld dat de bezoldigingen over 2022 niet strijdig zijn met de WNT en dat de jaarrekening voldoet aan de publicatieverplichtingen van de WNT.

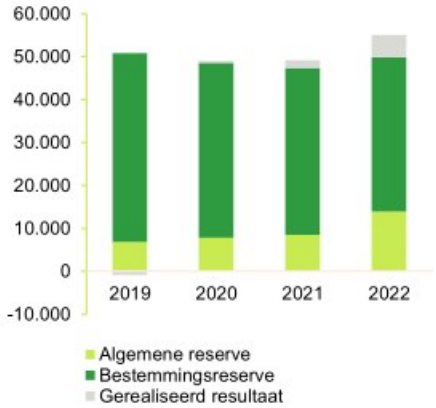
Wij willen benadrukken dat de naleving van de anticumulatiebepaling (het nagaan of topfunctionarissen van uw gemeente betrokken zijn bij andere organisatie c.q. nevenactiviteiten hebben welke onder de WNT vallen) overigens geen onderdeel uitmaakt van de controle van de accountant. De WNT-toezichthouders kunnen hier wel zelfstandig onderzoek naar doen en zo nodig handhavend optreden.

3. Financiële positie

3. Financiële positie

Verloop van het eigen vermogen van uw gemeente
Het eigen vermogen, inclusief het gerealiseerde resultaat, bedraagt per 31 december 2022 volgens de jaarrekening € 55 miljoen en heeft zich de afgelopen jaren als volgt ontwikkeld:

Grafiek ontwikkeling eigen vermogen (x € 1.000)

Van de totale reserves ter hoogte van € 55 miljoen is circa € 14 miljoen opgenomen als algemene reserve. Het saldo van deze reserve is ten opzichte van voorgaand jaar gestegen met € 5,5 miljoen. Per saldo is gedurende 2022 € 1,2 miljoen gedoteerd aan de reserves. Deze dotatie (ten laste van het resultaat) vormt samen met het totaal saldo van baten en lasten (€ 6,3 miljoen voordelig) het gerealiseerde resultaat van € 5,2 miljoen.

Analyse van het resultaat
Het resultaat voor mutaties in de reserves laat een positief saldo zien. Het gerealiseerde totaal saldo van baten en lasten bedraagt afgerond € 6,3 miljoen positief.
In de actuele begroting over 2022 was rekening gehouden met een resultaat van € 3,1 miljoen negatief.

In de toelichting op het overzicht van baten en lasten in de jaarrekening wordt vanaf pagina 81 in hoofdlijnen een verklaring gegeven voor de afwijkingen ten opzichte van de begroting na wijziging. Als onderdeel van de toelichting op het overzicht van baten en lasten in de jaarrekening 2022 wordt overzichtelijk aangegeven welke baten en lasten als incidenteel zijn aan te merken. Voor een nader gedetailleerd inzicht van de afwijkingen en de verklarende toelichting hierop verwijzen wij u naar de toelichtingen per programma, zoals opgenomen in de toelichting op het overzicht van baten en lasten in uw jaarrekening.

3. Financiële positie

Financiële kengetallen ontwikkelen zich positief
De analyse van het weerstandsvermogen en de financiële kengetallen is een onderdeel van het jaarverslag en de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing. Vanuit onze controlerende rol dienen wij vast te stellen of het jaarverslag (en dus deze paragraaf) niet strijdig is met de jaarrekening en geen materiële onjuistheden bevat. De kengetallen moeten altijd in relatie tot elkaar worden bezien.

Uit de combinatie van de kengetallen kan een beeld worden gemaakt van de financiële positie van de gemeente. Daarbij kan ook inzichtelijk worden gemaakt wat de oorzaak is van een sterke of zwakke financiële positie. De financiële kengetallen geven, met de inherente beperkingen hierbij, inzicht in (de ontwikkeling) uw financiële positie, mede in relatie tot de landelijke benchmark.

Hieronder hebben wij de ontwikkelingen in uw kengetallen en een relatie naar de landelijke ontwikkelingen weergegeven:

Kengetallen	Gemeente Staphorst		Provincie		Landelijk	
	2022	2021	2022*	2021	2022*	2021
Netto schuldquote	-48	-47	73,1	51,2	74	46,9
Netto schuldquote gecorrigeerd	-50	-51	64	42,5	67,7	41
Solvabiliteit	83%	85%	26%	36%	30%	36%
Grondexploitaties	8	8	9,3	10,8	7,1	7,6
Belastingcapaciteit	87	93	97,9	102,6	104,7	102,7
Structurele exploitatieruimte	8	0	0,2	1,8	0,2	2,9

* Landelijke en Provinciale cijfers 2022 op basis van begroting.

Het kengetal schuldquote bevindt zich ruim onder landelijk en provinciaal gemiddelde. De gemeente Staphorst heeft per saldo geen schuld (negatief teken). De schuldquote ontwikkelt zich positief door de toename in eigen middelen.

De solvabiliteit bedraagt 83% in 2022. De VNG hanteert een signaalwaarde als de solvabiliteit onder de 20% komt. De solvabiliteit is hiermee nog steeds ruim voldoende.

Het kengetal grondexploitatie geeft weer hoe de waarde van de in exploitatie genomen gronden zich verhoudt tot de totale (geraamde) baten.

Op basis van het kengetal “structurele exploitatieruimte” blijkt dat er een toename is in de structurele begrotingsruimte is om tekorten of extra lasten binnen de huidige begroting op te vangen.

3. Financiële positie

Weerstandsvermogen neemt sterk toe
In de paragraaf "Weerstandsvermogen en risicobeheersing" in het jaarverslag is een toelichting opgenomen op de weerstandscapaciteit van de gemeente. Op basis van de inventarisatie van de geïdentificeerde risico's, waarbij rekening wordt gehouden met kans op voordoen en financiële impact, wordt berekend welk bedrag benodigd is ter dekking van de geïdentificeerde risico's.

Hieronder is het verloop over de afgelopen 3 jaar weergegeven inclusief een kwalificatie van de weerstandsratio. De weerstandscapaciteit is voornamelijk opgebouwd vanuit de algemene reserve.

De grootste door uw gemeente geïdentificeerde risico zijn:
- Risico's binnen het grondbedrijf en/of grote projecten;
- Risico op fluctuaties binnen de algemene uitkering gemeentefonds.

De weerstandscapaciteit is sterk toegenomen ten opzichte van eerdere jaren. Dit wordt enerzijds verklaar door de positieve resultaten in 2021 en 2022 door onder meer de winsten in het grondbedrijf. Anderzijds is er ook sprake van ontvangen incidentele budgetten waarvoor na 2022 nog de uitgaven moeten plaatsvinden. Overkoepelend kwalificeert de weerstandsratio als "uitstekend".

	2022	2021	2020
Weerstandscapaciteit	€ 28.511	€ 14.749	€ 13.466
Risico's	€ 1.204	€ 1.220	€ 1.806
Weerstandsratio	**23,7**	**12,01**	**7,46**

Weerstandsratio	Betekenis
>= 2.0	Uitstekend
1.4 < 2.0	Ruim voldoende
1.0 < 1.4	Voldoende
0.8 < 1.0	Matig
0.6 < 0.8	Onvoldoende
< 0.6	Ruim onvoldoende

4. Bevindingen interne beheersing

4. Bevindingen interne beheersing

Algemeen
Naar aanleiding van onze tussentijdse controle over 2022 hebben wij op 20 december 2022 een management letter uitgebracht. Onze doelstelling van deze controle is om een beeld te krijgen of de interne beheersingsomgeving en de daarin opgenomen maatregelen van interne controle toereikend zijn in het kader van onze opdracht tot de controle van de jaarrekening van uw gemeente. Dit beeld is in belangrijke mate bepalend voor onze risico-inschatting en hiermee voor de omvang en diepgang van onze werkzaamheden die wij bij de jaarrekeningcontrole moeten uitvoeren teneinde de gewenste zekerheid te verkrijgen dat de jaarrekening géén materiële fouten bevat.

Voor 2022 hebben geconcludeerd dat er geen nieuwe significante tekortkomingen in de interne beheersing zijn geconstateerd. Onze bevindingen uit eerdere jaren hangen samen met functiescheiding in processen en de zichtbaarheid van controlemaatregelen (''controlespoor''). Er is een tweede autorisatie voor prestatieverklaring van inkopen toegevoegd in het inkoopsysteem waarop we in 2022 hebben gesteund. Dit heeft het aantal gegevensgerichte steekproeven sterk verminderd.

Inzake de rechtmatigheidsverantwoording worden in 2023 de rechtmatigheidstoetsen nog voornamelijk door de VIC in de derde lijn uitgevoerd. Deze toetsen vormen een goede basis voor de rechtmatigheidsverantwoording. Gemeente Staphorst heeft op dit moment nog de formele besluitvorming van kaderstelling onderhanden waaronder vaststelling van de tolerantiegrens door de raad.

IT-omgeving
Onze controle was niet primair gericht op het doen van een uitspraak omtrent de continuïteit en betrouwbaarheid van (delen van) de geautomatiseerde gegevensverwerking en wij hebben daartoe ook geen opdracht van het management ontvangen. De jaarrekeningcontrole heeft geen tekortkomingen in de continuïteit en betrouwbaarheid van de geautomatiseerde gegevensverwerking aan het licht gebracht.

4. Bevindingen interne beheersing

Fraude en naleving wet- en regelgeving
Het college is primair verantwoordelijk voor het voorkomen van fraude, het naleven van wet- en regelgeving en voor een cultuur van eerlijkheid en integriteit en dient zowel preventieve als repressieve beheersingsmaatregelen te nemen om de kans op fraude en overtreding van wet- en regelgeving zo veel mogelijk te beperken. De gemeenteraad is verantwoordelijk voor het toezicht op het college in de uitvoering van deze taken.

Voor het uitoefenen van deze verantwoordelijkheid maakt het management gebruik van diverse beheersingsmaatregelen, zoals interne richtlijnen en gedragscodes, controle technische functiescheiding en periodieke rapportages over financiën.

Ten behoeve van onze jaarrekeningcontrole identificeren wij de risico's met betrekking tot fraude en overtreding van wet- en regelgeving en beoordelen wij de interne beheersingsmaatregelen die gericht zijn op het voorkomen en signaleren van (materiële) fraude en niet-naleving van wet- en regelgeving. Voor zover relevant voor onze controle voeren wij gegevensgerichte controlewerkzaamheden uit. Onze controle is echter niet specifiek gericht op het signaleren van fraude en niet-naleving van wet- en regelgeving.

Wij hebben als onderdeel van de jaarrekeningcontrole 2022 uw inschatting inzake frauderisico's met betrekking tot uw organisatie besproken. Deze bespreking komt ook voort uit onze verplichte rapportage van de accountant over de uitkomsten van onze werkzaamheden met betrekking tot de ingeschatte frauderisico's in de controleverklaring.

Naleving wet- en regelgeving en overige
Wij informeren de gemeenteraad over illegale handelingen waarbij het hoger kader is betrokken en over fraude en illegale handelingen (of deze nu door het hoger kader of door andere werknemers zijn veroorzaakt) die een onjuistheid van materieel belang in de jaarrekening tot gevolg hebben. Gedurende de controle zijn geen significante punten gesignaleerd ten aanzien van feitelijke of vermoedelijke niet-nakoming van wet- en regelgeving, voor zover deze van belang worden geacht voor de mate waarin de gemeenteraad in staat is haar taken te vervullen.

Corruptie en omkopingsrisico's
Corruptie is een wereldwijd probleem waarbij het uw verantwoordelijkheid is om corruptie binnen uw gemeente te voorkomen. Onze beroepsregels zijn in de praktijkhandreiking "Corruptie, werkzaamheden van de accountant" verder aangescherpt. Wij hebben de volgende werkzaamheden verricht om eventuele effecten van dit risico ten behoeve van onze controle van de jaarrekening te mitigeren:

- Detailcontrole op de inkopen en aanbestedingen om vast te stellen dat alle inkopen conform de geldende Europese aanbestedingsregels en de Aanbestedingswet 2012 zijn aanbesteed;
- Door middel van een steekproef vaststellen of voor alle inkopen welke in rekening zijn gebracht aan de gemeente ook een prestatie is geleverd door de tegenpartij;
- Door middel van een steekproef vaststellen of bij alle materiële grondaankopen en –verkopen door de gemeente vastgestelde procedures in materiële zin zijn gevolgd;
- Door middel van een steekproef vaststellen of alle verstrekte subsidies in overeenstemming met de geldende interne wet- en regelgeving zijn verstrekt.

Uit bovenstaande werkzaamheden zijn geen bevindingen voortgekomen.

5. Overige onderwerpen

5. Overige onderwerpen

5.1 Duurzaamheid
De Europese Unie heeft één doel, en dat is de gezondheid en het welzijn van de mens verbeteren, door Europa klimaatneutraal te maken en onze natuurlijke habitat te beschermen.

Met een pakket aan maatregelen, de actieplannen die voortvloeien uit de EU Green Deal, beoogt Europa een transitie naar een duurzame en klimaat-neutrale economie. Onder het motto 'No one will be left behind' raken deze maatregelen alle sectoren. Dit vereist integrale verankering van duurzaamheid in bedrijfsvoering en besluitvorming.

Europa vaart een andere koers: vrijblijvendheid is voorbij

Na ruim twee jaar werk en onderhandelingen heeft het Europese Parlement in november 2022 de Corporate Sustainability Reporting Directive (CSRD) aangenomen en inmiddels is deze goedgekeurd door de Europese Raad. De CSRD-rapportage bevat ten minste de volgende informatie:

- Business model en de integratie van sustainability daarin;
- Borging van sustainability in bedrijfsvoering en besluitvorming;
- Strategie en langetermijndoelstellingen die bijdragen aan een duurzame en klimaat neutrale economie;
- Impacts (positief en negatief) van uw organisatie op de maatschappij;
- Risico's en kansen gerelateerd aan klimaat verandering voor uw business model en uw waardeketen;
- Zorgplicht waardeketen (o.a. mensenrechten en milieu-effecten).

De CSRD-rapportage verantwoording zijn vereist voor elke grote onderneming vanaf boekjaar 2025. De verwachting is dat deze richtlijnen niet verplicht zullen zijn voor lokale overheden. Op basis van een voortrekkersrol / voorbeeldfunctie van overheidsorganisatie inzake duurzaamheid wordt echter wel verwacht dat er in de komende jaren steeds meer vrijwillig over dit onderwerp zal worden gerapporteerd. Wij adviseren u om dit onderwerp met uw raad te bespreken en de reikwijdte en informatieverschaffing inzake duurzaamheid af te stemmen en uw registratie hierop voor te bereiden.

5.2 Wet versterking decentrale rekenkamers
Met ingang van 1 januari 2023 treedt voor gemeenten en provincies de wet versterking decentrale rekenkamers in werking. Deze wet is op 31 mei jl. met een ruime meerderheid in de Tweede Kamer aangenomen en op 27 september jl. door de Eerste Kamer als hamerstuk aanvaard.

Zodra de wet in werking treedt per 1 januari 2023 behoudt een verordening die een rekenkamerfunctie regelt (en de benoemingen op die basis) gedurende een jaar haar rechtskracht, dus tot 1 januari 2024. Daarvoor is in de wet versterking decentrale rekenkamers overgangsrecht getroffen. Dit geeft de gemeenteraad gedurende een jaar de gelegenheid om op basis van de nieuwe wet een onafhankelijke rekenkamer (zelfstandig of gemeenschappelijk) in te stellen, de leden te benoemen en de oude verordening in te trekken. Uiterlijk op 1 januari 2024 zal dus in alle gemeenten een onafhankelijke rekenkamer moeten zijn ingesteld, inclusief de benoeming van leden. Raadsleden die de rekenkamerfunctie uitoefenen, verliezen na intrekking van de verordening dan wel uiterlijk een jaar na de inwerkingtreding van het wetsvoorstel van rechtswege het lidmaatschap van de rekenkamerfunctie. Ook de externe commissieleden van de rekenkamerfunctie houden dan van rechtswege op lid van de rekenkamerfunctie te zijn. Zij kunnen dan -desgewenst- conform de wet voor 6 jaar benoemd worden in de onafhankelijke rekenkamer.

Bijlagen

Bijlage A – SiSa-bijlage

Het is volgens de Nota verwachtingen accountantscontrole 2022 voorgeschreven dat wij de geconstateerde fouten en onzekerheden per regeling rapporteren door middel van onderstaande verplichte tabel. Deze tabel dient door uw gemeente samen met een aantal andere verplicht voorgeschreven verantwoordingsstukken voor 15 juli 2023 elektronisch bij het CBS te worden aangeleverd.

Nummer	Specifieke uitkering	Fout, onzekerheid of formele onrechtmatigheid	Financiële omvang in euro's	Toelichting fout/onzekerheid
A16	Bekostigingsregeling opvang ontheemden Oekraïne			
B2	Regeling specifieke uitkering gemeentelijke hulp aan gedupeerden kinderopvangtoeslagproblematiek 2021			
C43	Regeling reductie energiegebruik woningen			
C55	Aanpak energiearmoede			
C62	Specifieke uitkering aan gemeenten voor de bekostiging van de kwijtschelding van gemeentelijke belastingen van gedupeerden door de toeslagenaffaire			
C85	Stimuleringsregeling flex- en transformatiewoningen			
D8	Onderwijsachterstandenbeleid 2019-2022 (OAB)			
D14	Regeling specifieke uitkering inhalen COVID-19 gerelateerde onderwijsvertragingen			
D19	Tijdelijke onderwijshuisvesting ontheemden			
E21	Regeling specifieke uitkering circulaire ambachtscentra 2020 – 2022			
E84	Regeling stimulering verkeersveiligheidsmaatregelen 2022-2023			
G2	Gebundelde uitkering op grond van artikel 69 Participatiewet_gemeentedeel 2022			
G3	Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (uitsluitend kapitaalverstrekking)_gemeentedeel 2022			

Strekking controleverklaring rechtmatigheid:	Goedkeurend
Strekking controleverklaring getrouwheid:	Goedkeurend

Bijlage A – SiSa-bijlage

Het is volgens de Nota verwachtingen accountantscontrole 2022 voorgeschreven dat wij de geconstateerde fouten en onzekerheden per regeling rapporteren door middel van onderstaande verplichte tabel. Deze tabel dient door uw gemeente samen met een aantal andere verplicht voorgeschreven verantwoordingsstukken voor 15 juli 2023 elektronisch bij het CBS te worden aangeleverd.

Nummer	Specifieke uitkering	Fout, onzekerheid of formele onrechtmatigheid	Financiële omvang in euro's	Toelichting fout/onzekerheid
G4	Tijdelijke overbruggingsregeling zelfstandig ondernemers (Tozo) _gemeentedeel 2022			
G10	Wet inburgering 2021_gemeentedeel 2022			
G12	Kwijtschelden publieke schulden SZW-domein hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire_gemeentedeel			
G13	Onderwijsroute 2022_deel gemeente			
H4	Regeling specifieke uitkering stimulering sport			
H8	Regeling Sportakkoord 2020-2022			
H16	Regeling specifieke uitkering lokale preventieakkoorden of preventieaanpakken			
H25	Regeling Specifieke uitkering ijsbanen en zwembaden			
L7B	Regeling specifieke uitkering IBP-Vitaal Platteland			

Strekking controleverklaring rechtmatigheid:	Goedkeurend
Strekking controleverklaring getrouwheid:	Goedkeurend

Bijlage A – SiSa-bijlage (vervolg - Tozo)

Het is volgens de Nota verwachtingen accountantscontrole 2022 voorgeschreven dat wij de geconstateerde fouten en onzekerheden per regeling rapporteren door middel van onderstaande verplichte tabel. Deze tabel dient door uw gemeente samen met een aantal andere verplicht voorgeschreven verantwoordingsstukken voor 15 juli 2023 elektronisch bij het CBS te worden aangeleverd.

Nummer	Specifieke uitkering	Fout of onzekerheid	Financiële omvang in euro's	Toelichting fout/onzekerheid
G4	Tozo 1_fundamentele rechtmatigheidseisen			
G4	Tozo 1_belangrijke rechtmatigheidseisen			
G4	Tozo 2			
G4	Tozo 3			
G4	Tozo 4			
G4	Tozo 5			
G4	Kwijtschelding schulden Tozo in het kader van de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire – gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden levensonderhoud in jaar T			
G4	Kwijtschelding schulden Tozo in het kader van de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire – gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden van achterstallige betalingen op kapitaalverstrekking in jaar T			

Strekking controleverklaring rechtmatigheid:	Goedkeurend
Strekking controleverklaring getrouwheid:	Goedkeurend

Bijlage B – Ongecorrigeerde controleverschillen

De hieronder opgenomen tabel met ongecorrigeerde controleverschillen is verstrekt aan het college en is als bijlage bij de Bevestiging bij de jaarrekening gevoegd. Wij hebben de ongecorrigeerde verschillen met het college besproken. Wij zijn van mening dat verschillen zoveel mogelijk door het college moeten worden gecorrigeerd, echter wij kunnen instemmen met de overwegingen van het college om deze verschillen niet te corrigeren, aangezien deze bedragen niet materieel zijn voor het inzicht van de jaarrekening. De geconstateerde fouten ten aanzien van getrouwheid en rechtmatigheid en onzekerheden zijn lager dan de door u vastgestelde controletolerantie van 1% respectievelijk 3% van de totale lasten. Positieve bedragen hebben een positief effect op het resultaat, een bedrag tussen haakjes heeft een negatief effect op het resultaat. Rechtmatigheidsfouten kunnen niet gesaldeerd worden.

Fouten

Aard van de controleverschillen (x € 1.000)	Getrouwheid	Rechtmatigheid
Vordering gepresenteerd onder de schulden (geen resultaateffect)	€ 31.208	€ 31.208
Totaal ongecorrigeerde controleverschillen	€ 31.208	€ 31.208
Effect niet gecorrigeerde controleverschillen voorgaande jaarrekening	n.v.t	n.v.t.
Totaal	€ 31.208	€ 31.208

Onzekerheden

Aard van de controleverschillen (x € 1.000)	Getrouwheid	Rechtmatigheid
EU Aanbestedingsrechtmatigheid	€ 0	€ 34.164
Prestatielevering Jeugdwet	€ 181.957	€ 181.957
Prestatielevering WMO	€ 226.098	€ 226.098
Prestatielevering PGB	€ 164.281	€ 164.281
Totaal onzekerheden	€ 572.336	€ 606.500

Bijlage C – Controleaanpak

Controleaanpak en uitvoering
Wij voeren onze controle uit met een mix van systeem- en gegevensgerichte werkzaamheden en een mix van vaste teamleden en ingeschakelde experts. Daarnaast beschikken wij als organisatie over verschillende kwaliteitsborgings-maatregelen. Dit geheel tezamen leidt tot een kwalitatief goede controle. In ons controleplan en dit verslag is voor elk bijzonder aandachtsgebied in onze controle terug te lezen wat de kernpunten in onze controle zijn geweest die hebben bijgedragen aan de kwaliteit in onze controle. Daarnaast gaan wij in de volgende paragrafen van deze bijlage nog nader in op de samenwerking met de andere accountants en de ingeschakelde experts.

Onze controleaanpak is onder andere gericht op het in kaart brengen van de voor de jaarrekening van belang zijnde risico's. Op basis van onze gesprekken met het management over de belangrijke financiële en operationele ontwikkelingen is een aantal punten met een verhoogd risico voor de jaarrekening 2022 onderkend, deze zijn weergegeven op pagina 9 van dit verslag.

Bijlage D – Onafhankelijkheid

Bevestiging van onze onafhankelijkheid
Op grond van dit verslag zijn wij van mening dat wij in relatie tot uw organisatie, in overeenstemming met de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en artikel 24a van de Wet toezicht accountantsorganisaties (Wta), onafhankelijk hebben gefunctioneerd en dat de objectiviteit van onze oordeelsvorming in het afgelopen jaar niet is aangetast.

Kwaliteitsborging
Baker Tilly heeft diverse organisatorische maatregelen getroffen om haar onafhankelijkheid en die van haar medewerkers te waarborgen. Deze maatregelen omvatten onder meer:

- Jaarlijkse bevestiging van onafhankelijkheid door partners, professionals en ondersteunende stafdiensten;
- Cliënt- en opdrachtacceptatieprocedures, waaronder een beoordeling of er sprake is van mogelijk conflicterende diensten;
- In- en extern kwaliteitsonderzoek;
- Twee registeraccountants betrokken bij wettelijke controleopdrachten;
- Reviews door partners die niet betrokken zijn bij de opdracht ter waarborging van een deugdelijk / deskundig oordeel.

Op deze controleopdracht zijn geen specifieke maatregelen getroffen om onze onafhankelijkheid te waarborgen.

Schriftelijke bevestigingen
Wij hebben aan het management schriftelijke bevestigingen gevraagd in het kader van onze controle. Deze bevestigingen hebben betrekking op de verantwoordelijkheid van het management voor het opstellen van de jaarrekening, voor het volledig verantwoorden van transacties en voor het aan ons verschaffen van alle relevante informatie.

Contactgegevens

drs. E.H.J.D. (Edwin) Damman RA
Partner Audit
T +31 (0)6 13 74 45 08
e.damman@bakertilly.nl

W.C.A. (Winnie) Grondel-Kort MSc RA
Senior Manager Audit
T +31 (0)6 30 49 25 97
w.grondel@bakertilly.nl

Kantoorgegevens:
Baker Tilly (Netherlands) N.V.
Burg. Roelenweg 14-18
8021 EV Zwolle
Postbus 508
8000 AM Zwolle
T +31 (0)38 425 86 00